

Opettaja, jalkaudu työpaikalle



Kun on jo työhistoriaa, opintoja pystyy peilaamaan ihan eri tavalla, Tiina Roszczewski sanoo. Vierellä opettaja Maija-Riitta Virkki.

Ammatillinen koulutus uudistui, mutta reformin tavoitteet eivät vielä toteudu kaikkien oppilaitosten arjessa.

Ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteena oli, että oppiminen siirtyisi yhä enemmän työpaikoille, mutta oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyö kuitenkin kangertelee. Opetuksen resursoinnissa on suuria koulukohtaisia eroja ja opiskelijoiden ryhmäytyminen heikentynyt. Myöskään jatkuva haku oppilaitoksiin ei aina toimi kuten oli tavoitteena, selvisi toisen asteen opettajille alkuvuonna 2019 tehdystä kyselystä. Tutkimuksen tulokset julkistettiin maaliskuun lopussa.

VANHA OSAAMINEN HUOMIOON

Tiina Roszczewski opiskelee lähihoitajaksi Espoon Omniassa uusien tutkinnon perusteiden mukaan. Hänen osaamisalansa on lasten ja nuorten hoito ja kasvatustyö. Elokuussa 2018 opiskelun aloittanut Roszczewski on ollut tyytyväinen, sillä kaikki hänen aiemmin hankittu osaamisensa on otettu huomioon opintoja suunniteltaessa, eikä hänen tarvitse opiskella sellaista, minkä hän jo osaa.

Roszczewskilla on hotelli- ja ravintola-alan perustutkinto ja koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto 2000-luvun alusta. Valmistumisestaan lähtien hän on työskennellyt kaupungilla lasten erityisavustajana. Nyt Roszczewski on opintovapaalla.

– Reilun kymmenen vuoden kokemus päivähoidosta lyhentää opiskeluaikaani huomattavasti.

Uuden lainsäädännön mukaan tutkinnot rakennetaan aiemmin opitun ja hankitun osaamisen päälle. Se voi olla työkokemusta, harrastuksista hankittua tietoa, aiempia opintoja tai muuta osaamista. Jokaisen opiskelijan osaaminen selvitetään yksilöllisesti, ja aiemmin hankitun osaamisen lisäksi hän opiskelee tarveharkintaisesti sellaista, jolla saavuttaa tavoittelemansa ammattitaidon tutkinnon perusteiden mukaan.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa lähihoitajan opinnot koostuvat kaikille pakollisista ja yhteisistä tutkinnon osista, ammatillisista ja kahdesta pakollisesta tutkinnon osasta, osaamisalaopinnoista sekä valinnaisista tutkinnon osista. Yhteensä koko tutkinto sisältää 180 osaamispistettä. Tiina Roszczewski tekee osaamisalaopintonsa räätälöidysti ja työelämässä oppimisen sijaan hän antaa näytön osaamisestaan omalla työpaikallaan.

OPINNOILLA JOUSTAVA TOTEUTUSTAPA

Opinnot eivät ole enää tiettyyn aikaan sidottuja, vaan opinnot etenevät yksilöllisesti opiskelijan vahvuudet ja osaaminen huomioiden. Jokainen opiskelee oman opintosuunnitelmansa ja yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti.

– Toisaalta myös yksilöllisillä opintopoluilla tulee kiinnittää erityistä huomiota opiskelijoiden keskinäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden tukemiseen, Omnian Sosiaali- ja terveysalan lehtori **Maija-Riitta Virkki** sanoo.

Opiskelijat tarvitsevat peilauspintaa sille, miten omat opinnot etenevät suhteessa muihin.

– Mielekäs, motivoiva oppiminen etenee ja kehittyy parhaiten erilaisia oppimisympäristöjä ja sosiaalisuutta hyödyntäen. Tässä opettajan tulee osata tukea vertaisoppimista ja osallistaa opiskelijoitaan oppimaan ohjaustilanteissa myös toisiltaan. Itse yritän yhyttää samoissa kohdissa opiskelevia yhteen, jotta syntyy vertaisryhmiä.

Peruskoulun ja lukion päättäneet, joilla ei ole aiempaa ammatillista koulutusta, hakevat opiskelupaikkaa yhteishaussa, muut voivat hakea opiskelupaikkaa ympäri vuoden jatkuvassa haussa.

Opettajille tehdyssä kyselyssä selvisi, että jatkuva haku ei toimi toivotulla tavalla, sillä aina vapaita paikkoja ei ole. Omniassa jatkuva haku on kehittelyn kohteena. Tällä hetkellä opinnot voi aloittaa minä päivänä tahansa.

– Omnian lähihoitajakoulutuksessa voi opinnot pääsääntöisesti aloittaa joustavasti, mutta hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamisen prosessia voisi kehittää asiakaslähtöisemmäksi. Opinnot alkavat orientoivasta haastattelusta, jossa selvitetään opiskelijan senhetkinen tilanne:

mitä hän on tehnyt ja osaa, mitkä ovat hänen vahvuutensa ja mitä hän haluaa oppia. Samalla jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen osaamisen kehittämisen suunnitelma, HOKS.

– Toivoisin, että tulevaisuudessa olisi määritelty tietyt päivät, jolloin opinnot voisi aloittaa, sillä silloin opettajien olisi helpompi keskittyä opiskelijaan ja varata henkilökohtaistamiseen riittävästi aikaa. Tällä tavoin kehitettäisiin myös yhtenäisiä käytänteitä ja huolehdittaisiin tasalaatuisesta ja joustavien toteuttamistapojen kehittymisestä työvaltaisempaan suuntaan.

MYÖS OPETTAJAJUUS ON MUUTTUNUT

Nykyopettajuus on oppimisen ohjausta opiskelijan senhetkiseen tarpeeseen. Toimintatapa vaatii ratkaisukeskeistä työtettä sekä neuvottelutaitoja.

– Työni on enemmän kanssatekemistä ja sen miettimistä, millä tavoilla motivoin ja osallistan ohjauksessa opiskelijaa ja mitä kukin opiskelija minulta tarvitsee, Maija-Riitta Virkki sanoo.

Oppilaitoksessa opetus ja ohjaus tapahtuu joko luokkahuoneopetuksena tai verkossa. Lisäksi opiskelijoilla on erilaisia projekteja ja monenlaista toiminnallista oppimista.

– Minä puolestani kyselen, mitä kukin on tekemässä. Vaatii laajapohjaista osaamista ja herkkyyttä nähdä se, jos opiskelija kokee jonkun tehtävän liian vaikeaksi tai hän ei ymmärrä sitä. Silloin käymme tuon tehtävän läpi toisella tavalla.

Omniassa opiskelijoille on tarjolla riittävästi tukea ja ohjausta ja opettajat voivat itse miettiä, miten he painottavat opetuksen kohteita eri tutkinnon osissa.

Virkki kertoo, että heillä opiskelijat saavat tukea, mutta kaikki eivät välttämättä ymmärrä sitä, että opettajat ovat koulussa heitä varten ja heiltä voi kysyä neuvoa. Osalla opiskelijoista keskittyminen on hankalaa ja nuoruuteen kuuluu myös tietty kapinointi.

LISÄÄ YHTEISTYÖTÄ

Selvityksen mukaan opettajat eivät ole työpaikoilla riittävästi läsnä. Kyselyyn vastanneista opettajista 60 prosenttia kertoi, etteivät he pysty riittävän usein käymään työpaikalla ohjaamassa opiskelijaa. 2/3 oli sitä mieltä, ettei työpaikalla ole riittäviä resursseja opiskelijan ohjaamiseen ja arviointiin.

Maija-Riitta Virkki käy jokaisen opiskelijan luona työelämässä oppimisen aikana ja tarvittaessa useamman kerran.

– Tämä on työni peruslähtökohta opetuksen, ohjauksen sekä jatkuvan palautteen lisäksi. Ensimmäinen tehtäväni on perehdyttää ja sitouttaa työpaikkaohjaaja. Paperitkin ovat tärkeitä, mutta tärkeämpää on luottamuksellisuus ja turvallisuus opiskelijan, työpaikan ja oppilaitoksen välillä.

Alkukeskustelussa käydään läpi työelämässä oppimisen tavoitteet. Jakson pituus katsotaan sen mukaan, miten osaaminen karttuu. Osa opiskelijoista tarvitsee enemmän tukea.

– Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisen opiskelijan ohjauksessa kiinnitetään lisähuomiota tuen tarpeen oikea-aikaisuuteen. Mikäli opiskelijalta puuttuu osaamista ennen työelämässä oppimista, häntä voidaan ohjata esimerkiksi lisätehtävillä.

Omniassa hyödynnetään myös kielitietoista opetusta ja ohjausta, johon kuuluu muun muassa kuvallinen tukimateriaali.

– Myös työpaikan ohjaajaa ohjataan hyödyntämään kuvallista materiaalia tai tehtävälisteriä opiskelijan ohjauksessa. Tehtävälisteriä avulla vaikeammat sanat tai termit on helpompi omaksua ja perustella työtehtävien kautta.

Virkin mielestä yhteistyö oppilaitoksen ja työpaikan välillä toimisi parhaiten siten, että työpaikka saisi oppilaitokselta valmennusta, perehdytystä ja sparrausta opiskelijoiden ohjaukseen sekä lisäkoulutusta. Lisäksi työpaikoille voisi luoda opiskelijoista vertaisryhmiä, joissa olisi sekä kokeneempia opiskelijoita että nuorempia tulokkaita.

– Se viestisi uudemmille, että tuollaista osaamista minäkin voisin tavoitella ja näin Keski-Euroopassa jo toimitaan, Virkki visioi.

Virkki uskoo, että tulevaisuudessa verkko-ohjauksen määrä lisääntyy, kun käytössä olevat sovellukset ja laitteet kehittyvät ja monipuolistuvat.

– Työelämän kehitysvauhtiin sekä toisaalta toiveisiin on osattava vastata rohkeasti ja tehdä laadukasta, verkostoituvaa yhteistyötä.

Tiina Roszczewskin työpaikalla on aina ollut paljon opiskelijoita.

– On hyvä, että opettaja on heti aktiivisesti mukana varsinkin, jos opiskelijalla on tuen tarvetta, jotta hän pääsee kiinni työn rytmiin, sillä työelämässä oppiminen on nimenomaan yhteistyötä.

Natasha Petrell